
NATURVÄRDE SINVENTERING

DUVED UTVECKLING AB

Hamre 1:37

UPPDRAGSNUMMER 13006769

UNDERLAG TILL ANSÖKAN OM ATT UPPHÄVA STRANDSKYDDET

2018-10-29

SWECO ENVIRONMENT AB
ÖSTERSUND MILJÖ

SAMMANSTÄLD AV
JOHAN NYQVIST

GRANSKAD AV
LI VIDEKULL

Sammanfattning

Duved Utveckling AB planerar att exploatera fastigheten Hamre 1:37 med flerbostadshus för åretruntboende. Fastigheten gränsar mot ån Mångån, som är en del av Natura-2000-området Åreälven (SE0720286). För att kunna bebygga fastigheten avser Duved Utveckling AB att ansöka om att upphäva strandskyddet och därefter ansöka om bygglov. Denna naturvärdesinventering utgör en del av beslutsunderlaget inför kommande tillståndsansökan.

Artsamammansättningen inom utredningsområdet är typisk för skog och betesmark i fjällnära lägen i Jämtland, med ett sporadiskt trädskikt av gran, björk och tall. Fältskiktet domineras av sälg, vide, och örter av hög- och lågörtskaraktär med gräs och husmossa i bottenkiktet. Inga fynd av naturvårdsarter gjordes.

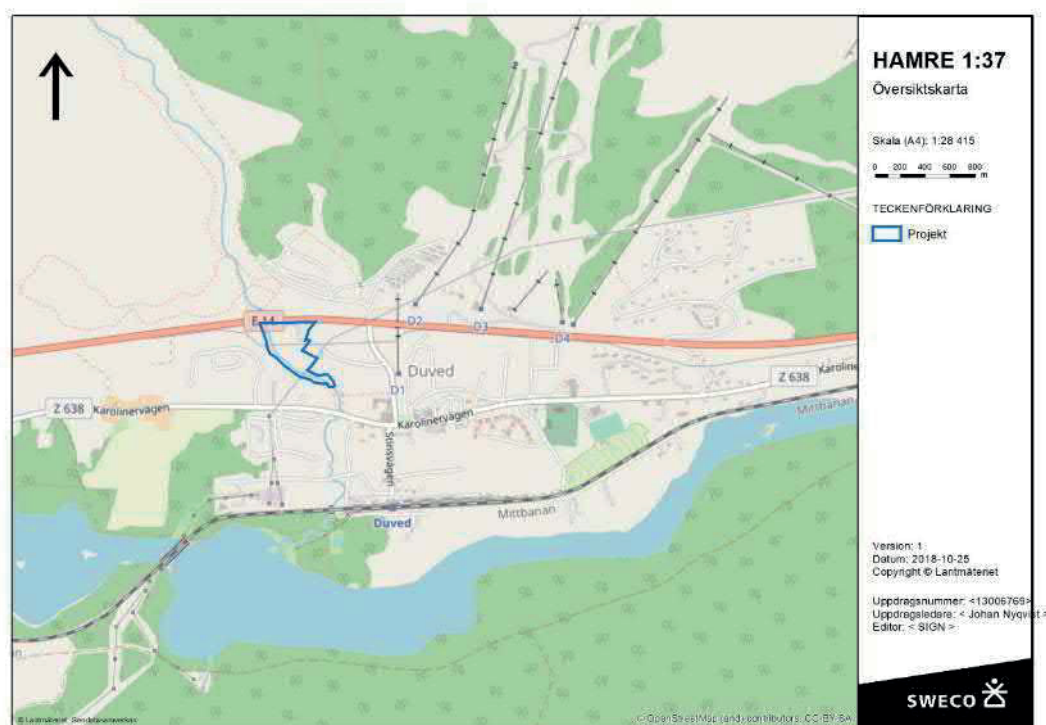
Utredningsområdet består av uppodlad mark samt äldre betesmark som de senaste 50 åren vuxit igen. Två naturvärdesobjekt identifierades som bedömdes hålla höga eller vissa naturvärden. Resterande delar av utredningsområdet bedömdes som triviala eller sakna värden ur naturvärdessynpunkt.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	1
1.1	Beskrivning av det omgivande landskapet	1
2	Metod	4
	Tidigare kända naturvärden	6
2.1	Naturvärden i utredningsområdets omgivning	6
2.2	Naturvårdsarter inrapporterade till ArtDatabanken	6
3	Naturvärdesinventering i fält	7
3.1	Generell beskrivning av utredningsområdet	7
3.2	Objektsredovisning	9
3.2.1	NVO 1: Högt naturvärde	9
3.2.2	NVO 2: Visst naturvärde	11
3.2.3	Trivialt område	12
4	Sammanfattning av naturvärdesinventeringen	14
5	Referenser	16
6	Bilagor	17
6.1	Karta över naturvärdesobjekt	17
6.2	Karta över fastigheten med terränglutningen	18

1 Bakgrund

Duved Utveckling AB planerar att bebygga fastigheten Hamre 1:37 med hus för permanentboende (se fig. 2). Fastigheten ligger inom 100 m från Mångån, vilket innebär att en exploatering kräver en dispens från strandskyddsreglerna alternativt att strandskyddet upphävs på hela fastigheten. Mångån är även en del av Natura-2000-området Åreälven (SE0720286). På uppdrag av Duved Utveckling AB har Sweco genomfört en naturvärdesinventering som ska utgöra en del av beslutsunderlaget inför tillståndsansökan.

Figur 1. Översiktskarta över utredningsområdet.

1.1 Beskrivning av det omgivande landskapet

Utredningsområdet ligger söder om E14 i Duved (se fig. 1) i Åre kommun, Jämtlands län, strax utanför tätortscentrum. Området tillhör den naturgeografiska regionen 34a, *Barr- & fjällövskog i V. Jämtland* (Nordiska ministerrådet 1994). Biogeografiskt omfattar regionen boreala och fjällnära skogar och fjällbjörkskogsbältet samt de våtmarker och odlingsmarker nedanför skogsgränsen.

Figur 2. Fastigheten Hamre 1:37 och utredningsområdet.

Regionen domineras av mer eller mindre välutvecklade moräner med glaciala sediment, drumliner och ändmoräner samt postglaciala älvssediment. Skogarna inom regionen är till största delen påverkade av trakthyggesbruk som pågått sedan den tidigare delen av 1900-talet, men inslag av äldre skog och skog som är mer påverkad av bete finns, ofta i högre lägen. I direkt närhet till byar övergår skogsområdena ofta i mindre arealer uppodlad kulturbygd (se fig. 3).

I landskapet som omger utredningsområdet finns ett flertal fjälltoppar, men också barrskog och jordbruksmark. Närmaste större vattendrag är Äreälven i söder.

Figur 3. Vy mot sydost från naturvärdesobjekt 2 (NVO 2). Observera den relativt branta slänten från gårdsplanen ner mot den begynnande strandzonen till höger i bild.

2 Metod

De bedömningar som presenteras i denna naturvärdesinventering grundar sig på slutsatserna från en sammanställning av relevant kunskapsunderlag samt en inventering i fält. Utredningsområdet besöktes i fält den 24:e september 2018 av Johan Nyqvist vid Sweco Environment AB.

Arbetet med naturvärdesinventeringen inleddes med en sammanställning av kända naturvärden i form av:

- länsstyrelsens kartlager över riksintressen, naturreservat, naturvårdsavtal samt värdefulla våtmarker (VMI)
- skogsstyrelsens kartlager över sumpskogar, biotopskydd, nyckelbiotoper (inklusive storskogsbolagens nyckelbiotoper) och naturvärden
- storskogsbolagens karttjänst med presentation av deras frivilliga avsättningar (www.skyddadskog.se)

Ett uttag av naturvårdsarter som inrapporterats till ArtDatabanken för det aktuella utredningsområdet samt en ca 1 km bred buffertzona har gjorts för tidsperioden 2000-01-01 till 2018-10-10. För fåglar inkluderades även rapporter där häckningskriterium inte varit ifyllt.

Naturvärdesinventeringen på fältnivå har skett enligt "Standard för Svensk Naturvärdesinventering (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning enligt svensk standard SS199 000: 2014".

Detaljeringsgraden "Medel" har tillämpats vid denna inventering. Detaljeringsgraden innebär att objekt har avgränsats om de haft en yta av 0,1 ha eller mer. Linjeformade objekt har enligt denna detaljeringsgrad avgränsats om de har en längd av 50 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer.

Tillägget "Naturvärdesklass 4" har tillämpats vid denna inventering vilket innebär att även naturvärdesobjekt med naturvärdesklass 4 – visst naturvärde – har identifierats och avgränsats. Den klassning av naturvärden som anges i standarden tillämpades enligt tabell 1.

Tabell 1. Skala för naturvärdesinventering (ur SS 199 000:2014)

Naturvärdesklass	Förtydligande
Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1 Störst positiv betydelse för biologisk mångfald	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
Högt naturvärde – Naturvärdesklass 2 Stor positiv betydelse för biologisk mångfald	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass aktivt objekt, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädellövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärrsinventeringens klass 1–3, limniska nyckel-biotoper, skogsbrukets klass urvatten, värdekärnor i natur-reservat [15] samt fullgoda Natura 2000-naturtyper [16]. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.
Påtagligt naturvärde – Naturvärdesklass 3 Påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald	Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär ängs- och betesmarksinventeringens klass restaurerbar ängs- och betesmark, Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogsinventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass naturvatten.
Visst naturvärde – Naturvärdesklass 4 Viss positiv betydelse för biologisk mångfald	Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts. Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass. Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas. Tämigen låga naturvärden, t.ex. torra fattigmyrar, får också ofta denna klassning.

Tidigare kända naturvärden

2.1 Naturvärden i utredningsområdets omgivning

Det finns inga sedan tidigare kända naturvärden inom utredningsområdet. Det närmsta naturreservatet Hammarberget (nr: 2045113), som ligger ca 15 km väst om utredningsområdet. Mångån, som gränsar till fastigheten, är en del av Natura 2000-området Åreälven (SE0720286) (figur 2). En nyckelbiotop (N 984-2005) finns registrerad ca 900 norr om utredningsområdet.

2.2 Naturvårdsarter inrapporterade till ArtDatabanken

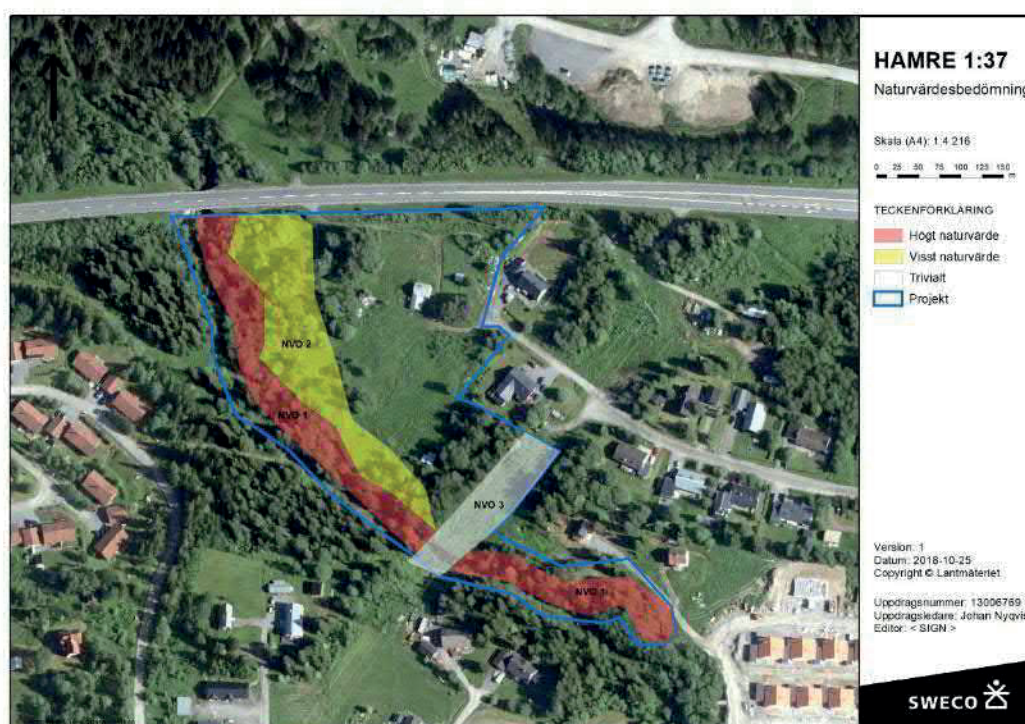
Det finns 23 inrapporterade fynd av naturvårdsarter inom en radie av 1 km från utredningsområdet i den nationella databasen Artportalen. De flesta rapporterna rör fynd i den ovan nämnda nyckelbiotopen samt förbiflygande fåglar.

3 Naturvärdesinventering i fält

3.1 Generell beskrivning av utredningsområdet

Det område som utredningen innefattar är fastigheten Hamre 1:37 med fokus på den angränsande Mångån och strandområdet nedströms (fig. 4), då fastighetsgränsen slutar vid Mångåns strand.

Naturmiljön som omger utredningsområdet utgörs till största delen av inägor och marginalmarker. Då merparten av den tidigare åkermarken numera är bebyggd återstår mycket lite av de naturliga miljöer som tidigare karakteriserade området som fjällnära odlingsbygd, och ännu mindre av den ursprungliga barrskogen. Utredningsområdet består av en relativt brant äldre åkermark som när den närmar sig Mångån övergår i busk- och skogsmark som tidigare sannolikt brukats som betesmark.

Figur 4. Resultatet av naturvärdesinventeringen utvisande de olika naturvärdesobjekten (NVO).

I direkt anslutning till Mångån återfinns en trädridå av äldre gran, björk och sälg. Även gråal och tall finns i mindre omfattning. Beskogningen på den västra sidan av Mångån är mer omfattande än vad den är på fastigheten. Där finns också ett friluftsspår för allmänheten. Marken övergår från torr på höjderna i öster till fuktig ner mot ån. Floran i fält- och bottenskiktet genomgår hela successionen från kraftigt ruderat och hävdad sammansättning till mindre antropogent påverkad sammansättning ju närmare ån kommer. Dock är strandmiljöerna kring Mångån inte på något sätt opåverkade.

Åker- och betesmarken har inte varit hävdad sedan åtminstone 1970-talet, och även om det inte hittades några naturvårdsarter med koppling till odlingslandskapet är det inte osannolikt att det finns en del sådana växer på de öppnare markerna. Dessa områden domineras idag av mjölkört, hallon, hundkex, brännässla och triviala gräsarter.

Inom utredningsområdet identifierades ett område som bedömdes hålla "Högt naturvärde", NVO 1 och ett område, NVO 2, med "Visst naturvärde". Ett område klassades som "Trivialt", medan resterande del av utredningsområdet klassades som ytor utan egentliga naturvärden. NVO 1 utgörs av Mångån och dess strandzon och i övrigt vattenpåverkad mark. NVO 2 utgörs av ett stråk längs Mångån som förmodligen tidigare varit betesmark. Det triviala området utgörs av en kraftledningsgata i relativt igenvuxet skick. Här skulle naturvärdet kunna vara högre om ledningsgatan hävdades hårdare.

3.2 Objektsredovisning

3.2.1 NVO 1: Högt naturvärde

Objektsbeskrivning

Objektet består av Mångån, dess strandzon och angränsande delar som påverkas av vatten från ån. Mångån är en relativt naturligt strömmande mindre å som meandrar genom ett odlings- och skogslandskap. Den är inte särskilt djup och relativt homogen i bottenstrukturen, bestående av mindre kullersten och grus/sand (se fig. 5).

Utifrån strandkanterna bedöms vattenföringen vara relativt konstant med undantag för vårflo den då viss breddning ser ut att förekomma.

Vid besöken genomfördes endast okulär besiktning av vattendraget, varför det inte är möjligt att fälla några definitiva slutsatser, men sannolikt förekommer öring och andra vandrande fiskarter och förmodligen också utter.

Stranden är bevuxen med björk, sälg, gråal och gran. Vissa av träden är grova och det förekommer sparsamt med lågor och högstubbar. Spår av hackspett är vanligt förekommande. I vattnet saknas dock död ved.

Bottenskiktet, som är tydligt påverkad av det näringsrika omgivande odlingslandskapet domineras av husmossa, väggmossa och harsyra. På flera ställen förekommer palmmossa och rosmossa vilket indikerar relativt höga närsaltshalter. Fältskiktet består av älgört, tolta (signalart för högre naturvärden), hallon, stormhatt (signalart för högre naturvärden), ormbär och fräken (se fig. 6).

Figur 5. Mångån i de övre delarna av utredningsområdet.

Motivering till bedömning

De strukturer och funktioner som vattnet skapar och har i ett annars relativt homogent landskap är viktiga för den biologiska mångfalden. Ån och dess omgivande natur utgör viktiga substrat och habitat för många lavar, mossor, växter och djur, så väl som spridningskorridor som permanent habitat.

Figur 6. Relativt öppen strandzon i öster, förmodligen igenväxt betesmark.

Hela sträckan utmed ån är också viktigt habitat för fåglar, både sträckande och häckande. Trots att inga naturvårdsarter hittades motiverar strukturerna och funktionen som objektet har högt naturvärde.

3.2.2 NVO 2: Visst naturvärde

Objektsbeskrivning

Objektet utgörs av marginalmarker mellan den uppodlade åkermarken kring gårdsplanen och Mångåns strand. Förmodligen har delar av objektet varit betesmark men legat för fåfot sedan minst 1970-talet. Objektet är bevuxet med ett mindre antal äldre träd av björk, tall och gran, men domineras av yngre träd och buskage av sälg, gråal och björk (se fig. 7).

I de övre delarna är bottenskiktet av torr blåbärstyp med husmossa och väggmossa och fältskiktet består av blåbär, lingon, gullris, björkpyrola, ekorrbar och stenbär. Längre söderut och västerut övergår objektet till mer gräsbevuxen ängsmark där mjölkört, midsommarblomster, hallon och brudborste dominerar. Sporadiskt förekommer även kulturväxter så som blåklint (se fig. 8).

Figur 7. Vybild över NVO 2.

Motivering till bedömning

Objektet representerar en naturtyp som i äldre tid var vanlig, och till och med dominerade i delar av dalgången, men som på grund utav exploatering och strukturomvandlingen i jordbruket blivit allt mer sällsynt. Arter av växter, insekter, svampar och lavar som är

knutna till dessa jordbrukslandskap minskar i takt med att det småskaliga jordbruket utarmas. Objektet är degenererat på grund av bristen på hävd, och är i behov av slåtter och bete för att återfå finare kvalitéer. Vilt och fåglar använder dock denna typ av område som skydd, födosök och för att förflytta sig mellan olika uppehållsplatser. Objektet har också strukturer och funktioner som är positiva för dessa arter i och med att det är en relativ öppen terräng. Det är inte osannolikt att det förekommer en del sällsyntare och skyddsvärda arter knutna till jordbrukslandskapet, men för närvarande dominerar ruderata arter och arter som dominerar vid avbruten hävd.

Figur 8. Blåklint och björkpyrola i det antropogent påverkade NVO 2.

3.2.3 NVO 3 Trivialt område

En större kraftledning korsar ån i söder i ett stråk av öppen mark. I likhet med NVO 2 skulle förmodligen detta området inneha högre naturvärden om det hävdades för att minska slybevuxningen. I dagsläget är objektet dock att betrakta som trivialt och utan naturvärden (se fig. 9).

Figur 9. Kraftledningsgatan som bedömdes vara trivial utifrån ett naturvärdesperspektiv.

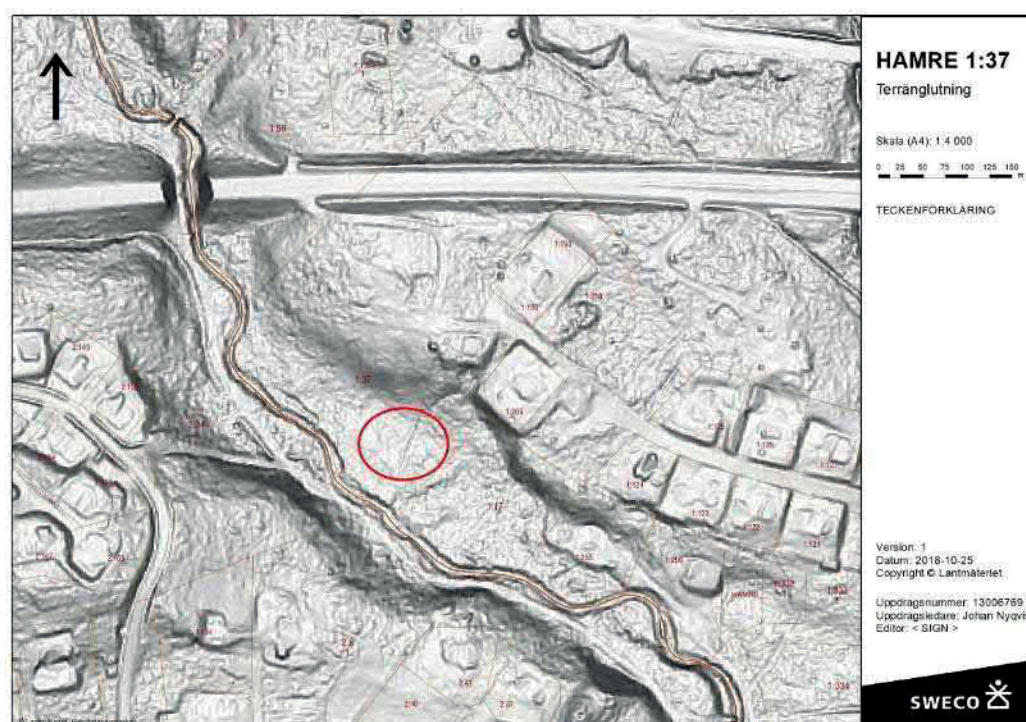
4 Sammanfattning av naturvärdesinventeringen

Avvikande naturliga strukturer i ett i övrigt ensartat landskap har stor betydelse för den biologiska mångfalden och för motståndskraften hos ekosystemet. Trots närheten till fjäll och de relativa höga naturvärden som kan förknippas med dessa områden är skogarna i omgivande marker till utredningsområdet intensivt brukade under hela 1900-talet. Likaså är de tidigare oerhört artrika jordbruksmarkerna till största delen borta till förmån för hårdgjorda ytor. Den beteshävd och slåtter som tidigare berikade området har upphört, sannolikt så tidigt som på 50–60-talet.

Figur 10. Friluftsspår på den västra sidan av Mångån.

Mångån, NVO 1, har med sitt naturliga lopp och beskogade strandzon, tillsammans med det faktum att den är en del av Natura-2000-området Åreälven, självklara naturvärden, som måste bedömas som höga. Den angränsande delen, NVO 2, saknar inte heller karaktär och betydelse i landskapet. Det är dock inte självklart att dessa värden skulle hotas av en exploatering på fastigheten Hamre 1:37. Marken på fastigheten karaktäriseras av ett högt situerat läge. Gårdsplanen där en eventuell exploatering är planerad överblickar NVO 2 och NVO 1 som är betydligt lägre belägna i terrängen (se fig. 11).

Figur 11. Figuren utvisar den relativt branta lutningen på fastigheten. Röd ring indikerar område där slamfällor kan anläggas för att undvika skador på Mångån under anläggningstid.

Merparten av NVO 2 och hela NVO 1 kan komma att vara opåverkade vid en exploatering utifrån sina ekologiska funktioner. Sannolikt kommer naturvärdena i NVO 2 att öka i och med att marken hävdas och används. Dock är det under förutsättning att träddån i NVO 1 lämnas och bevaras.

Under en eventuell byggnation finns det också goda möjligheter att anlägga slamfällor på fastigheten för att slam inte ska kunna leta sig ner i Mångån (se fig. 11). Det är av största vikt att den inte förorenas. Slam och andra utsläpp under byggnation kan förstöra lekbottnar och leda till att vattenmiljöerna blir övergödda.

På den östra sidan av ån nedströms Hamre 1:37 ligger ett antal fastigheter vars tomter helt angränsar mot Mångån, och som gör att allmänheten inte har tillträde till strandområdet på den östra sidan. Ännu längre nedströms byggs i nuläget flera större flerbostadshus, och där gör översvämningsskydd att det inte utan ansträngning är möjligt att komma ner till vattnet. Det finns dock en gångbro över till den västra sidan, varifrån det går ett friluftsspår hela vägen upp och under E14. Utifrån den västra sidan har allmänheten alltså full tillgång till strandzonen och Mångån (se fig. 10).

5 Referenser

ArtDatbanken, april 2018. Uttag av naturvårdsarter

Biogeografiska regioner: Naturgeografiska regioner (enligt Nordiska ministerrådet 1994)
<http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/GetMetaDataById?UUID=b166b68e-1305-4acc-b3de-a4f9cfa22faf>

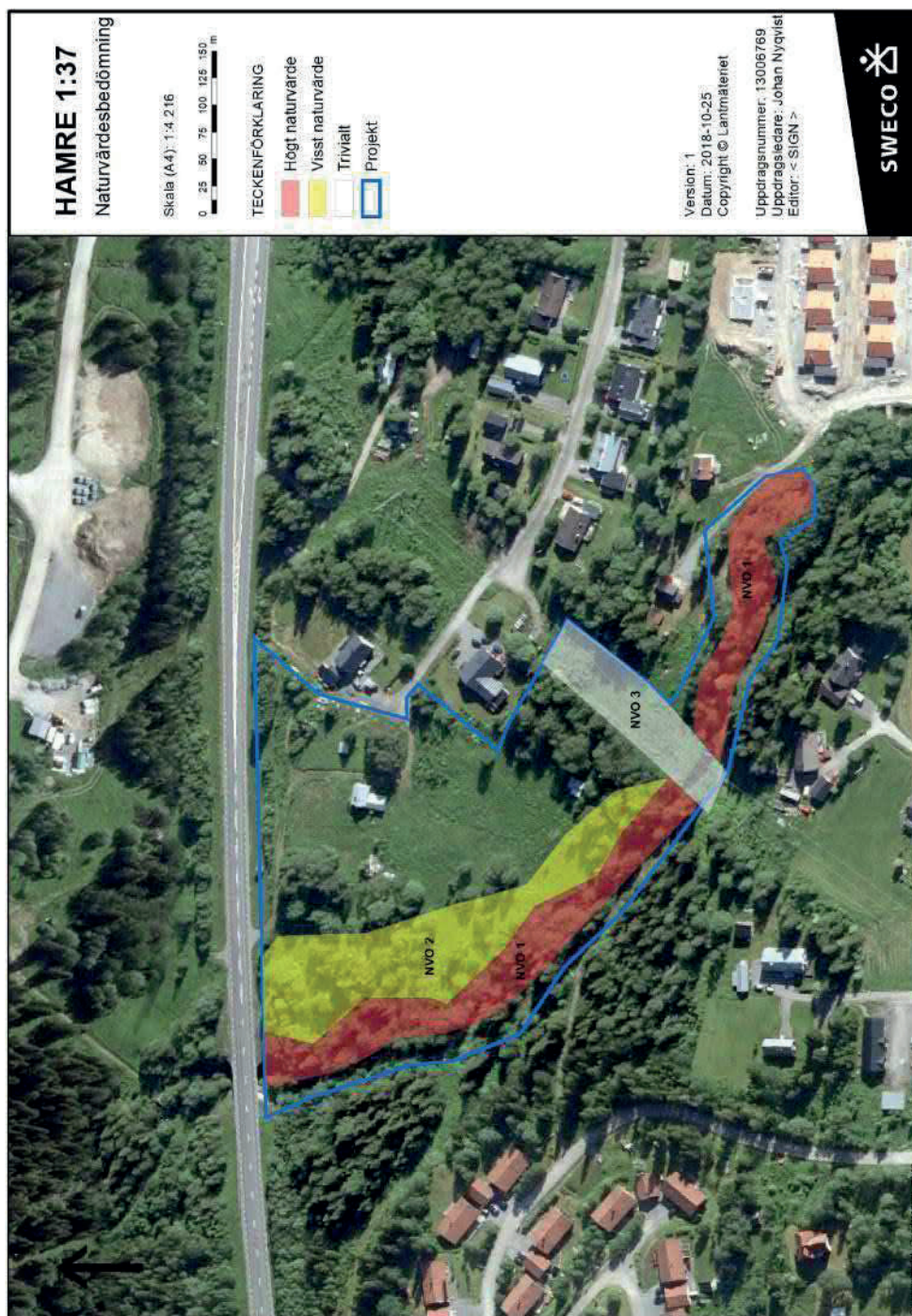
Hallingbäck & Holmåsen (2000), Mossor – en fälthandbok, Stenströms Bokförlag

SS 199000:2014. Svensk standard för naturvärdesinventering. Swedish standards institute.

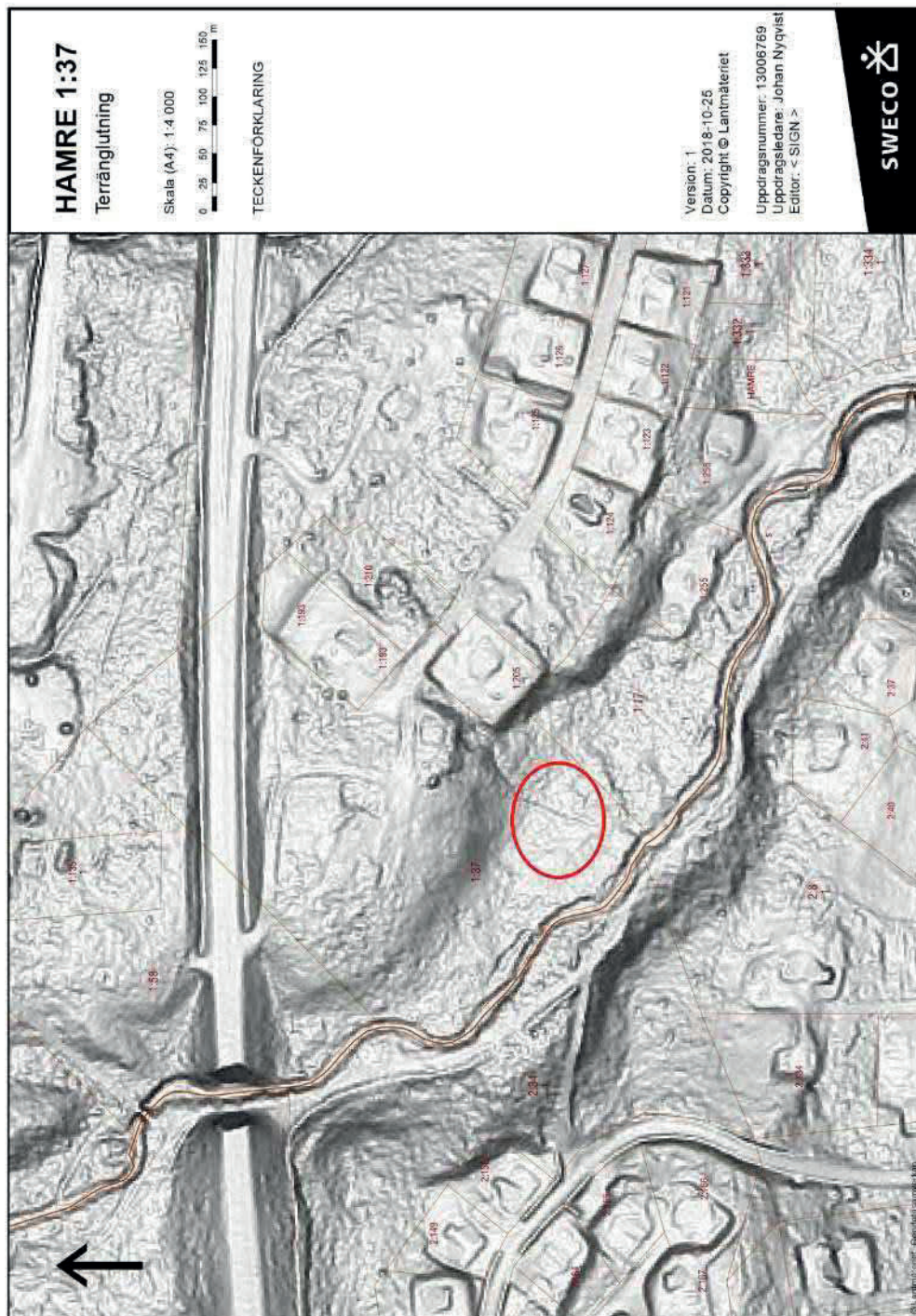
SIS-TR 199001:2014. Teknisk rapport. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. Swedish standards institute.

6 Bilagor

6.1 Karta över naturvärdesobjekt

6.2 Karta över fastigheten med terränglutningen

Den röda ringen utvisar lämpliga platser för slamfällor.

18 (18)

NATURVÄRDESMONITORERING
2018-10-29

HAMRE 1:37